

YER BİLİMLERİNDE BİR USTA; MELİH TOKAY

Ali KOÇYİĞİT*

1 Ocak 1920 yılında Thessalonike’de (Yunanistan) doğan Melih Tokay, ilk ve orta öğrenimini İstanbul’da Galatasaray Lisesi’nde tamamladı ve Haziran 1938 tarihinde mezun oldu. Aynı yıl Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü’nün (MTA) yurt dışı bursunu kazanarak Dijon Üniversitesi’nde Jeoloji konusunda lisans eğitimi yapmak üzere Fransa’ya gitti. Ancak, İkinci Dünya Savaşı nedeniyle üniversite değiştirmek zorunda kaldı ve Eylül 1939 yılında İsviçre’nin Geneve Üniversitesi’ne geçti. Lisans üstü diplomasını da aynı üniversitenin Jeoloji-Mineraloji dalından alan Melih Tokay, yine bu üniversitede ve L.W.Collet’in danışmanlığında doktora çalışmalarını sürdürdü. Doktora çalışmasını 25 Aralık 1945 yılında tamamlayan Tokay aynı yıl yurda döndü.

1 Şubat 1946 tarihinde MTA’nın Jeolojik Etütler ve Prospeksiyonlar Grubu’nda göreve başlayan Melih Tokay, görevinin ilk yıllarında Uludağ, Kütahya ve Uşak yörelerinde çalışmalarını sürdürdü. 1947 yılında, yeni bulgular yapmak, bölgenin kömür potansiyelini geliştirmek ve bölgedeki çalışmaları koordine etmek üzere Zonguldak’ta görevlendirildi. Bu bağlamda Ereğli-Zonguldak bölgesinde yapmış olduğu saha ve laboratuvar çalışmalarını içeren teziyle 1952 yılında İstanbul Üniversitesi’nden Doçent derecesini alan Melih Tokay 1955 yılında jeoloji şubesi müdür yardımcılığı, 1956 yılında aynı şubenin müdürlüğü ve 1958 yılında da maden etüt şube müdürlüğü görevlerinde bulundu. MTA da araştırmacı ve idareci görevlerini yoğun biçimde sürdüren Melih Tokay, Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nden (ODTÜ) aldığı davet üzerine, bu üniversitenin bünyesinde Maden Mühendisliği Bölümü’nü kurmak ve geliştirmek amacıyla 1962 yı-

lında MTA’daki görevinden ayrıldı. Aynı yıl ODTÜ’de Profesör olan Melih Tokay, bir taraftan Maden Mühendisliği Bölümü’nün diğer taraftan ise yine aynı üniversitede Jeoloji Mühendisliği Bölümü’nün kuruculuğunu ve geliştiriciliği görevlerini üstlenerek ülkemizde yer bilimleri eğitim ve öğretimine kendini adadı. 1971-1977 ve 1982-1986 yılları arasında ODTÜ Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü Başkanlığı görevini yürüttü. 1962-1986 yılları arasında ODTÜ’deki akademik etkinliğini ve yer bilimlerine hizmetlerini kesintisiz sürdüren Tokay, bu hizmetlerine 1948 yılında Zonguldak Maden Okulu’nda, 1955 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi’nde, 1968 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi’nde ve 1956-1981 yılları arasında da Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü’nde yarı zamanlı olarak devam etti. Yer bilimleri dalında büyük ustalarımızdan Prof. Dr. Melih Tokay, yer bilimlerine olan hizmetlerini, yalnızca bölüm kurmak ya da birçok üniversitede ve ilgili bölümlerinde dersler vererek değil, fakat aynı zamanda jeolojinin çeşitli dallarında yüksek lisans ve doktora düzeyinde tezler yönetip ya da dolaylı katkılar sağlayarak çok sayıda öğretim üyesinin yetişmesine öncülük ederek de sürdürdü. Bunlar arasında Prof. Dr. Ali Öztürk, Prof. Dr. Vedat Doyuran, Prof. Dr. Ali Koçyiğit, Prof. Dr. Ayhan Erler (genç yaşta aramızdan ayrıldı), Prof. Dr. İsmail Özkaya ve Prof. Dr. Ali Yılmaz gibi isimler sayılabilir.

Değerli bilim adamı Tokay yer bilimleriyle ilgili bilimsel araştırmalarını, Ankara çevresinde bölgenin genel stratigrafisi ve jeolojik haritalanması, Zonguldak çevresinde yeni kömür alanlarının bulunması ve kömür potansiyelinin geliştirilmesi, Kuzey Anadolu Fay Sisteminin İlgaz-Gerede-Bolu arasındaki bölümü üzerinde ise fay sisteminin oluşumu, yaşı ve atım miktarı gibi konularda yoğunlaştırdı. Bu bağlamda, Kuzey Anadolu Fay Sisteminin oluşum yaşının Pliyosen olduğunu arazi verilerine dayanarak öneren ve yayımlayan ilk yer bilimci oldu.

* Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Ankara

Değerli usta Melih Tokay'ın, yer bilimleri mesleğine olan bağlılığı ve ona verdiği değerlerin bir diğer yansıması da, yer bilimciler arasındaki bağın artırılmasını sağlama yönündeki çabalarıdır. Nitekim Prof. Dr. Melih Tokay Türkiye Jeoloji Kurumu'nun da kurucularından birisidir. Yine aynı bağlamda, Sayın Tokay 1955 yılında Ankara'da UNESCO Uygulamalı Jeoloji Sempozyumunu düzenledi, 1983 yılında ise Türkiye Jeoloji Kurumu ve Türkiye Jeoloji Mühendisleri Odası Yıllık Kongreleri'nin ortak başkanlığını yaptı. Prof. Dr. Melih Tokay'a Türkiye Jeoloji Kurumu tarafından Hamit Nafiz Pamir Ödülü, Jeoloji Mühendisleri Odası tarafından da 40. yıl ödülü verildi.

Prof. Dr. Melih Tokay ile, lisans öğrencisi olarak ilk kez 1966 yılında Ankara Üniversitesi'nde tanıştım. Kendisinden 1966 yılında Genel Jeoloji, 1970 yılında da yapısal Jeoloji derslerini aldım. 1970 yılında asistan olarak başladığım görevimi, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Jeoloji Bölümünde ve Tokay'ın danışmanlığında 1981 yılına değin, bir baba-oğul olarak birlikte kesintisiz olarak sürdürdük ve 1981 yılı sonunda ben de ODTÜ'ye geçtim. Bu yakın bağımız, değerli insan Prof. Dr. Melih Tokay'ın, 16 Temmuz 1986 tarihinde geçirdiği bir kalp krizi sonucu aramızdan ayrılmasına değin sürüp gitti. O gün sanki aramızdan bir ışık kaydı ve ben, yaşamımın en zor günlerinde bana bir baba gibi yaklaşan ve moral aşıl原因 insanı yitirdim. Prof. Dr. Melih Tokay, çevremde tanıdığım sınırlı sayıdaki en dürüst insanlardan birisiydi. Görev anlayışının ve insana verdiği değerlerin birer yansıması olarak ondan sıkca duyduğum şu iki tümceyi ("Öğretim üyeleri olarak aksatma lüksümüzün olmadığı görevlerin başında vermekte olduğumuz dersler gelir" ve "Paranızı rezil edin fakat kendinizi asla") yaşamım süresince ben de rehber edindim. Mekanın cennet olsun sayın hocam Prof. Dr. Melih Tokay; öğrencilerin, bıraktığın görevi sana layık biçimde sürdürmektedirler.

16 Temmuz 1986 yılında aramızdan ayrılan Prof. Dr. Melih Tokay evli ve bir çocuk babasıydı. Kuruculuğu, geliştiriciliği ve yöneticiliği yanı sıra

çok sayıda bilimsel ve uygulamalı projede de etkin görev alan Prof. Dr. Melih Tokay'ın bazı çalışmaları ve eserleri aşağıda liste halinde verilmiştir.

ÇALIŞMALARI

Doyuran, V. ve Tokay, M., 1975, Cide-Bartın arasındaki kıyı kesiminin yersel fotojeolojik yorum raporu: ODTÜ, 5 p., (yayımlanmamış).

— ve — 1975, Doğu Trakya kıyı kesiminin yersel fotojeolojik yorum raporu: ODTÜ, 6 p., (yayımlanmamış).

— ve — 1975, Muda-Hisarönü arasındaki kıyı kesiminin yersel fotojeolojik yorum raporu: ODTÜ, 4 p., (yayımlanmamış).

— ve — 1975, Kefken ve dolaylarının yerselfo-tojeolojik yorum raporu: ODTÜ, 5 p., (yayımlanmamış).

— ve — 1975, Akçakoca ve dolaylarının yersel fotojeolojik yorum raporu: ODTÜ, 5 p., (yayımlanmamış).

Erlor, A., Tokay, M. ve Nackowski, M.P., 1990, Pedogeochemical patterns around the Ağızlar lead-zinc occurrence (Gölköy-Ordu-Turkey): ODTÜ Jour. Puro Appl. Sci., Geosciences III.

Norman, T., Dooyuran, V., Tokay, M., Özkaya, T., Erlor, A., İrfan, T.Y., Arda, O., Akyılmazı, Ö., Tarım, G., Tuncer, E.R., İnaı, A., Tapkın, H., Eseller, G., Atalay, M. ve Türkelli, N., 1980, Burdur-Antalya yüksek standartlı demiryolu jeolojik ve ekonomik fizibilite etüdü: ODTÜ, Geology-Geophysics Researcher Center, 239 p., (yayımlanmamış).

- Ordemir, I., Tokay, M., Soydemir, Ç. ve Doyuran, V., 1976, Akkuyu yöresi jeolojik-jeoteknik verilerin ön değerlendirilmesi ile ilgili rapor: ODTÜ, 13 p., (yayımlanmamış).
- Tekinturhan, B., Tokay, M., Ertler, A., Atabey, E. ve Lünel, A.T., 1990, Stream sediment geochemical exploration at Kalkım region (Yenice-Çanakale-Turkey): ODTÜ Jour. Püre Appl. Sci., Geosciences III,
- Tolun, N. ve Tokay, M., 1943, Sur la presence du Senonien dans la Nappe de Morcles au S.O. d'Anzeindaz: C. Rend. des Sean. de la Soc. de Physique et d'Histoire Naturelle, Vol. 60, p. 254-256.
- Tokay M., 1944, Presence d'Oligoclase-Andesine authigene dans le Cretace superieur helvetique: C. Rend. des Sean. de la Soc. de Physique et d'Histoire Naturelle, Vol. 61, p. 291-294.
- , 1948, Micrographie du Cretace superieur de la Nappe de Morcles entre le Col de Bretolet et le Pas de Cheville: Université de Geneve, Faculte des Sciences, Institut de Geologie, Ph.D. The-sis, 120 p.
- , 1953, Contribution a l'etude geologique de la region comprise entre Ereğli, Alaplı, Kızıltepe et Alacağzı: MTA Bull., No. 42/43, p. 37-78.
- , 1955, Filyos Çayı ağzı-Amasra-Bartın-Kozcağız-Çaycuma Bölgesinin jeolojisi-Geologie de la region de Batin (Zonguldak-Turquie du Nord): MTA Bull., No. 46/47, p. 58-73.
- , 1956, Kömür Jeolojisi: İTÜ Maden Fakültesi, Ders Notları, 49 p.
- , 1961, Investigations on Chrome Ore deposits made by the Mineral Research and Exploration Institute of Turkey: Symp. on Chrome Ore, CENTG, p. 82-91.
- Tokay M., , 1962, The structure of the Amasra coalfield (Zonguldak-Turkey): Symp. on Coal, CENTO, p. 113-132.
- , 1962, The geology of the Amasra region with special ref-erence to some Carboniferous gravitational gliding phenomena: MTA Bull., No. 58, p. 1-20.
- , 1964, Türkiye 1,500.000 ölçekli Jeoloji Haritası, Zonguldak Paftası: MTA, Ankara
- , 1972, Kuzey Anadolu Fay Zonunun Gerede ile İlgaz arasındaki kısmında jeolojik gözlemler: Kuzey Anadolu Fay ve Deprem Kuşağı Simp., p. 12-29.
- , 1981, On some Variscan events in the Amasra District of the Zonguldak coalfield (Northern Anatolia); in Karamata, S. and Sassi, F.P., ed., IGCP No. 5 Newsletter, Vol. 3, p. 140-151.
- , 1982, Faults and recently active breaks along the North Anatolian Fault Zone between Gerede and İlgaz; in Işıkara, A.M. and Vogel, A., ed., Multidisciplinary Approach to Earthquake Prediction: Wiesbaden, Fr. Vieweg and Sohn, p. 173-184.
- , 1984, Les Ciments - Geologie Economique: Assoc. Turque des Prod. de Ciment, Ankara, 32 p.
- ve Bayramgil, O., 1947, Uşak kuzeyinde bir kristalin şist kütleleri hakkında-Note sur un flot de schistes cristallins au nord d'Uşak (Turquie): Bull. of the Geological Society of Turkey, Vol.I, No. 1, p. 134-148.
- ve Mc CaUien, W.J., 1948, Sedimentation phenomena of the Cretaceous of the Black Sea region between Zonguldak and Ereğli: 18th Int. Geol. Cong., London, Part XIII, p. 154-164.

- Tokay M., ve Erentöz, C., 1959, Türkiye'de muhtemel Uranyum ve Toryum Bölgeleri - Uranium and Thorium possibilities in Turkey: M.T.A. Bull., No. 52, p. 76-93.
- ve Yıldırım, E., 1962, Maden yatakları rezervlerinin sınıflandırılması hakkında: MTA Bull, No. 59, p. 89-106.
- , Öztürk, Â. ve Koçyiğit, A., 1974, Arkotdağı Formasyonunun litolojisi, kökeni ve Kuzey Anadolu Fay Zonu ile muhtemel bağlantısı: TÜBİTAK, TABG Proje No. 43, 53 p., (yayımlanmamış).
- ve Doyuran, V., 1979, Gediz ve dolaylarının sismotektonik özellikleri: Bull. of the Geological Society of Turkey, Vol. 22, p. 209-210.
- Tokay M., ve Doyuran, V., 1979, Eski Gediz kentinde mikrobölgelen-dirme çalışmaları: Bull. of the Geological Society of Turkey, Vol. 22, p. 211-214.
- , Erler, A. ve Limel, A.T., 1983, Türkiye Kömür Potansiyeli ve Aramaları; Türkiye Kömür Master Planı, Cilt 4: ODTÜ, 285 p., (yayımlanmamış).
- ve Doyuran, V., 1984, Seismic safety assessment of the ÇNAEM-2 research reactor - Geology and tectonics: ODTÜ, Earthquake Eng. Research Center, 30 p., (yayımlanmamış).
- , Lünel, A.T. ve Koçyiğit, A., 1988, Geology and petrology ' of Gökdere stock of the Orhaniye syenite: ODTÜ Jour. Pure Appl.Sci., Geosciences I, Tokay Vol., Vol. 21, No. 1-3, p. 1-37.